

بررسی نظام هندسی گز و پیمون و مستطیل طلایی ایرانی در خانه های دوره قاجار کاشان

یاسمن اروجی^۱

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، مشهد، (yasaman.ourooji@eqbal.ac.ir)

چکیده

کاربرد تناسب ها به دلیل ایجاد زیبایی بصری در هنرهای تجسمی و معماری از اهمیت ویژه ای برخوردار است و تقریباً همه آثار هنری بر اساس نوعی تناسب به وجود آمده اند، و یکی از ارکان های اصلی هنر و معماری سنتی ایران، هندسه است، که نقش مهمی در خانه های سنتی ایرانی ایفا میکند. دو هندسه پرکاربرد در خانه های سنتی ایران، مستطیل طلایی ایرانی و گز و پیمون است.

در این پژوهش به بررسی و تحلیل این دو نظام بر روی سه فرضیه، (فضاهای سه دری، پنج دری و حیاط) در ده خانه تاریخی ثبت شده در سازمان میراث فرهنگی شهرستان کاشان در دوره قاجار پرداخته شده است. این پژوهش توصیفی-تحلیلی است و اطلاعات آن از روش کتابخانه ای و تحلیل نرم افزار SPSS توامان بهره گرفته شده است. ابعاد و اندازه فضاهای سه دری و پنج دری و حیاط خانه ها به کمک نرم افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفت و از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای مشخص کردن نرمال بودن داده ها استفاده شد و جهت تبدیل کردن غیر نرمال بودن داده ها به نرمال، از تبدیل باکس-کاکس استفاده و برای آزمون سه فرضیه، از آزمون t و جهت فرض برتری دو نظریه «مستطیل طلایی ایرانی و گزوپیمون»، از نسبت ضریب تغییرات استفاده شد در نهایت، باتوجه به نتایج بدست آمده از آزمون ضریب تغییرات، نظریه گز و پیمون نسبت به مستطیل طلایی ایرانی اختلاف کمتری داشت و فرضیه مستطیل طلایی ایرانی در خانه های کاشان، رد شد. استنباط نگارنده این است که با توجه به الگوی پلان خانه های کاشان، وجود اندک خطایی که در نظریه گز و پیمون وجود دارد، به دلیل نوع برخورد با فضاهای خانه، از نقطه نظر مقیاس، گشودگی پلان، نسبت ها، نوع تقسیم بندی زمین می باشد. بیشتر طراحان تلاش میکردند که تناسب فضاهای مهم خانه را به مقدار تعیین شده گز و پیمون نزدیک کنند.

واژه های کلیدی: هندسه، مستطیل طلایی ایرانی، گز و پیمون، خانه های قاجار کاشان، نرم افزار SPSS، حیاط.